

Guidelines for Creative City Tourism Management for Sustainable Conservation of Phuket Old Town

Benjamaporn Chumnanchar¹

Cherdchai Klinthongchai^{2*}

Received: 19/03/2025, Revised: 30/06/2025, Accepted: 29/07/2025

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study creative city tourism management for sustainable conservation of Phuket Old Town. 2) To create guidelines for creative city tourism management for sustainable conservation of Phuket Old Town. This study used a qualitative approach. Data was collected through in-depth interviews and a focus group with 20 key informants from 5 sectors of tourism community enterprises and community members in the Phuket old town area, local tour guides, the government in tourism management, entrepreneurs, and tourist service providers in the Phuket old town area. Purposive sampling and snowball sampling techniques were used. This research employed content analysis to scrutinize the data. The research results found that creative city tourism management is important for sustainable conservation, including cultural landscape management, tourism environment and facility management, and the development of creative city management. Guidelines for creative city tourism management for sustainable conservation, including guidelines for creative city management, guidelines for creating memorable experiences, guidelines for creating awareness of value, and guidelines for sustainable conservation of old town, which has a creative city tourism management model for sustainable conservation of Phuket old town in the BABA YAYA model.

Keywords: Tourism management, Creative city, Old town, Conservation

¹ Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, E-mail: benjamaporn.c@pkru.ac.th

² Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, E-mail: cherdchai.k@pkru.ac.th

* Corresponding Author, E-mail: cherdchai.k@pkru.ac.th

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน

เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา¹

เชิดชัย กลิ่นธงชัย^{2*}

วันรับบทความ: 19/03/2568, วันแก้ไขบทความ: 30/06/2568, วันตอบรับบทความ: 29/07/2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน 2) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน จาก 5 ภาคส่วน ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนท่องเที่ยวและสมาชิกชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ย่านเมืองเก่า และผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการเลือกแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม การจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ในด้านการสร้างแนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนมีแนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์ แนวทางการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ แนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่า และแนวทางการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า ซึ่งได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ในรูปแบบ BABA YAYA

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยว, เมืองสร้างสรรค์, ย่านเมืองเก่า, การอนุรักษ์

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อีเมล: benjamaporn.c@pkru.ac.th

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อีเมล: cherdchai.k@pkru.ac.th

* Corresponding Author อีเมล: cherdchai.k@pkru.ac.th

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยมีการพัฒนาและสร้างแนวทางเพื่อขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวมีศักยภาพ โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวคุณภาพและเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของภูมิภาค จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญแก่ การพลิกฟื้นการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Building Forward a Better Tourism For All) โดยคำนึงถึงประโยชน์ของ 3 กลุ่มหลักคือ ประชาชน รายได้ และความยั่งยืน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ผสมกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยสินค้าและการบริการสร้างสรรค์ ได้กลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญ และหนึ่งในมิติสำคัญในการพัฒนา คือ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative city) เป็นแนวคิดที่เกิดจากการร่วมกันผลักดันพลังการสร้างสรรค์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืน เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ยูเนสโกดำเนินงานควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก เมืองสร้างสรรค์จึงเป็นพื้นที่ในการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการรวมตัวทางสังคม และความเป็นท้องถิ่นที่แสดงออกหรือสื่อออกมาทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ การเข้าร่วมเครือข่ายของเมืองสามารถทำให้เกิดการสนับสนุนเสริมสร้างการเรียนรู้จากกันและกันและทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาเมืองของทุกประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2565)

ย่านเมืองเก่าเป็นลักษณะพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเกิดจากความเป้นดั้งเดิมของวัฒนธรรมวิถีชีวิตในพื้นที่ที่มีมาตั้งแต่อดีต จนทำให้มีอัตลักษณ์ในรูปแบบของเมืองเอง (Robert, 2000) ย่านเมืองเก่ามีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556) ในปัจจุบันย่านเมืองเก่าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงเป็นย่านเมืองเก่าที่ได้รับรางวัลระดับโลก คือ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งเป็นย่านเมืองเก่าที่มีอาคารสถาปัตยกรรมสไตล์ชิโนโปรตุกีส ซึ่งสร้างครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 ในอดีตพื้นที่จังหวัดภูเก็ตเต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะแร่ดีบุก ส่งผลให้ชาวจีนและชาวตะวันตกเข้ามาทำการลงทุนซื้อขายทำให้พื้นที่เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและจีนมีอัตลักษณ์เรื่องราวและความเป็นมาที่ยาวนานสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหารการกินที่เป็นเอกลักษณ์และความโดดเด่นในพื้นที่ (Oranratmanee, 2015) จนทำให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตประกอบกับในปี พ.ศ. 2567 จังหวัดภูเก็ตมีรายได้จากการท่องเที่ยว 497,523.93 ล้านบาท มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทั้งสิ้นมากกว่า 35.54 ล้านคน (Thai Government, 2025) ถือเป็นจังหวัดที่ทำรายได้มากที่สุดในประเทศไทย ในขณะเดียวกันจังหวัดภูเก็ตได้รับการรับรองให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารหรือ Creative City of Gastronomy จากองค์การยูเนสโก โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนคือ จังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอาหารที่เกิดจากวิถีชีวิตที่หลากหลายในสังคม โดยอาหารเป็นส่วน

หนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต จึงส่งผลให้สุตรอาหารมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Chainun Chaiyasain, 2020) รวมถึงการที่จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นตลาดหลักในด้านการท่องเที่ยว การที่จังหวัดภูเก็ตได้รับการรับรองเมืองสร้างสรรค์ทางด้านอาหารจึงทำให้เกิดการยกระดับมาตรฐานและการต่อยอดทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่เมืองภูเก็ตให้เป็นเมืองสร้างสรรค์จึงเป็นความจำเป็นเพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวลดการสร้างผลกระทบและสามารถเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้

จากการศึกษางานวิจัยในช่วงเวลาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่งานวิจัยเป็นการศึกษาในประเด็นการประเมินศักยภาพพื้นที่เมืองท่องเที่ยว ศึกษาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่า การศึกษาทางด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ในประเด็นย่านเมืองเก่ายังมีส่วนน้อย จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและทำการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าภูเก็ตด้วยเหตุผลที่ว่า การที่เมืองภูเก็ตได้รับการรับรองการเป็นเมืองสร้างสรรค์ การจัดการการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะพื้นที่ย่านเมืองเก่าเป็นพื้นที่สำคัญเป็นมรดกวัฒนธรรม การจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์จึงมีเหตุผลในหลายมิติ ได้แก่ เพื่อรักษาความทรงจำทางด้านวัฒนธรรม เพื่อเกิดการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รวมถึงการรักษาความหลากหลายสภาพแวดล้อมและเพื่อเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการจัดการการท่องเที่ยวในประเด็นของเมืองสร้างสรรค์จะช่วยให้การมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในพื้นที่ ยกย่องภาพลักษณ์ของเมือง ทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่และอนุรักษ์พื้นที่ย่านเมืองเก่าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน ในการศึกษา มีการกำหนดขอบเขตในการศึกษาดังนี้

ขอบเขตทางด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ศึกษาภายใต้บริบทการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ขอบเขตทางด้านประชากร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเครือข่ายผู้ประกอบการเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน จาก 5 ภาคส่วน ได้แก่ วิชาทกิจชุมชน

ท่องเที่ยวและสมาชิกชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต มักคุ้นเคยในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ย่านเมืองเก่า และผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการท่องเที่ยว เมืองสร้างสรรค์และการอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)

การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) คือ กระบวนการวางแผน พัฒนา ส่งเสริม และควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายทรัพยากรที่เป็นฐานของการท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว ในการจัดการการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว การบริหารจัดการนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมชุมชน ในขณะที่ สุธิดา แจ่มประจักษ์ (2565) ได้ทำการศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยว พบว่ามีการจัดการการท่องเที่ยวมีแนวทางที่หลากหลายได้แก่ กระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนด้านการตลาด การถ่ายทอดข้อมูล รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างไรก็ตาม หลายประเทศหรือหลายเมืองมีศักยภาพและมีจุดแข็งทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ในปัจจุบันพบว่าระบบการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังประสบปัญหาหลายประการ และหนึ่งในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญคือการมีส่วนร่วม บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในพื้นที่การท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังงานวิจัยของ Huo et al (2023) ที่ให้ข้อมูลว่าผู้อยู่อาศัยในพื้นที่การท่องเที่ยวเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับที่ Su et al (2021) ระบุไว้ การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหมายถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว (Ren et al., 2021)

เมืองสร้างสรรค์ (Creative City)

ประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในการดำเนินกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ๆ คือการพัฒนาผู้ประกอบการสร้างสรรค์ การพัฒนาองค์ความรู้สร้างสรรค์ และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (พีรตร แก้วลายและทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า, 2556) UNESCO (2016) ได้ให้คำจำกัดความของ เมืองสร้างสรรค์ หมายถึง เมืองที่มีวัฒนธรรมและมีกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของเมืองนั้น ๆ ซึ่งผู้คนและวัฒนธรรมมีส่วนร่วมที่ทำให้เมืองเกิดเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ เนื่องจากเกิดการรวมตัวทางด้านสังคม การทำกิจกรรม ซึ่งมีผลที่จะทำให้เกิดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองสร้างสรรค์อาจจะไม่ใช่แค่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์เพียงอย่างเดียว แต่เมืองสร้างสรรค์ยังรวมไปถึงเมืองที่มีพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้

เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งมาจากความคิดสร้างสรรค์และ เป็นแหล่งรวมนักคิด ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ทั้งจากในและต่างประเทศที่มาประกอบกิจการและก่อให้เกิด การจ้างงานและสร้างรายได้

ในปัจจุบันการพัฒนาเมืองสู่ความยั่งยืน เป็นกรอบสำคัญที่ผลักดันไปสู่การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งความยั่งยืนเป็นเป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนและยกระดับไปสู่สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืนตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ที่กำหนดเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ไว้ 17 ด้าน และมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองภายใต้แนวคิดเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ใน 4 มิติ (United Nations, 2024) ได้แก่ มิติที่ 1 การพัฒนาเมืองให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเมือง และประเทศที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ มิติที่ 2 การสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการที่ริเริ่มโดยเมืองสมาชิก ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ มิติที่ 3 เน้นการส่งเสริมการสร้างสรรคการผลิตการจัดจำหน่าย การเผยแพร่กิจกรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมให้เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด มิติที่ 4 การพัฒนาเมือง ให้เป็นศูนย์กลางทางความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมรวมถึงสร้างโอกาสให้กับนักสร้างสรรค์และวิชาชีพ สร้างสรรค์พัฒนาการเข้าถึงและการแสวงสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (วันเพ็ญ มังศรี, 2565)

การพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในหลายๆพื้นที่ ทิศทางในการพัฒนาเมือง ในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาเมืองที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์และเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เมือง รวมถึงการวางสภาพแวดล้อมของเมืองที่เอื้อกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่และสามารถรองรับกับการท่องเที่ยวได้ ได้แก่ ความปลอดภัย ความร่มเงา ทางเดิน (พิตร แก้วลายและทิพย์สุดา จันทรล้า, 2556) อีกทั้งในช่วงเวลา ที่ผ่านมามาประเทศไทยได้ดำเนินการนโยบายเมืองสร้างสรรค์ขึ้นซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเมือง ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์และทักษะความสร้างสรรค์ ที่ก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและใช้ศักยภาพเพื่อ การพัฒนาพื้นที่หลายเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเมืองสร้างสรรค์จำเป็นที่จะต้อง มีองค์ประกอบใน 4 ด้านหลักๆ ได้แก่ วัฒนธรรม กิจกรรม ผู้คนและเมือง โดยลักษณะของเมืองสร้างสรรค์ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และองค์ประกอบที่ทำให้เมืองมีความน่าสนใจคือ ย่าน (District) ซึ่งเป็นพื้นที่ ประกอบกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ การจัดการเมืองสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการวัดผลด้าน “คุณค่า” ของความสร้างสรรค์ร่วมอยู่ด้วย การพัฒนาต่อยอดความสร้างสรรค์จำเป็นต้องเกิดจากความเข้าใจ ด้านวัฒนธรรมอันแท้จริงเพื่อรักษารากเหง้าอันเป็นต้นทุนสำคัญ (สำนักงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2565)

Creative Economy Report (2008) ได้นิยามเมืองสร้างสรรค์ ไว้ว่า เมืองสร้างสรรค์เป็นเมือง ที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายที่เป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้นๆ และ ต้องประกอบไปด้วยรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนทำงาน สร้างสรรค์และมีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดการลงทุนเพราะความยั่งยืนของสถานที่ในเชิงวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันจังหวัดภูเก็ตได้รับการรับรองให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร หรือ Creative City of Gastronomy จากองค์การยูเนสโก จึงทำให้เกิดการผลักดันและการพัฒนาการจัดการเมืองสร้างสรรค์

โดยมีการพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งกระจายตัวธุรกิจบริการโดยรอบรองรับคนเมืองและนักท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยในเมืองภูเก็ตเพื่อเพิ่มความหนาแน่นและกิจกรรมในเมือง และพัฒนาแกนพื้นที่สีเขียวเชื่อมต่อพื้นที่เมืองเก่าและเมืองใหม่ (อภิวัดน์ รัตนวราหะ และคมกริช ธนะเพทย, 2562) ในขณะที่ UNESCO (2016) กล่าวถึง เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ว่าเป็นการร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐในการสร้างสรรค์เมืองผ่านการพัฒนาสภาพแวดล้อม โครงสร้างทางสังคม ระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการนำสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียม ตลอดจนจารีต ประเพณี ของท้องถิ่นถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Industry) โดยองค์ประกอบสำคัญของเมืองสร้างสรรค์ได้แก่ (Gather et al., 2021)

- 1) การสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง (Cultural Identity)
- 2) การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่
- 3) การรวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) เพื่อรวบรวมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยีวัฒนธรรม และการจัดการธุรกิจที่ก่อให้เกิดการจ้างงานและกำลังซื้อสินค้าหมุนเวียนเป็นกลไกให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- 4) การสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Space & Facility) โดยจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพช่วยก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตนักคิด และธุรกิจสร้างสรรค์
- 5) การบริหารจัดการเมือง (Management) องค์การของภาครัฐและเอกชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองโดยเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่น และทำงานประสานกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้อย่างสร้างสรรค์โดยมีแนวทางในการปรับปรุงเมืองเพื่อให้เป็น Creative City โดยการผสมผสานประวัติศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ให้เมืองมีความผสมผสานกัน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นอีกหนึ่งนโยบายสำคัญที่มีการผลักดันควบคู่กันไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ริเริ่มดำเนินนโยบายเมืองสร้างสรรค์ได้แก่ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) โดยเป็นการดำเนินกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อให้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำเร็จเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ การพัฒนาผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneur) การพัฒนาองค์ความรู้สร้างสรรค์ (Creative Knowledge) และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) โดยเป็นการกำหนดกรอบแผนงานและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (Aphipiya Thiansup, 2023)

นอกจากนี้ UNESCO (2016) กล่าวถึงเกณฑ์การตัดสินสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO ว่ามีหลักเกณฑ์ในการตัดสิน ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมของเมือง วัฒนธรรม และภูมิทัศน์โดยรวมถูกเติมเต็ม

ด้วยความคิดสร้างสรรค์ 2) โครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับการผลิตสมัยใหม่และกำลังการผลิตและจัดจำหน่าย 3) สถานะที่แข็งแกร่งของกลุ่มฝึกฝนและชุมชนที่มีความเป็นมืออาชีพ 4) การส่งเสริมบำรุงการเข้าถึงศิลปะของสาธารณะผ่านพื้นที่และเวทีแสดงผลงานเพื่อกลุ่มผู้ชมกลุ่มอื่นๆ ในวงกว้างขึ้น 5) ประสบการณ์ในการจัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในสาขาการสร้างสรรค์นั้น 6) สถาบันสำหรับให้การศึกษาและทำวิจัยในสาขาสร้างสรรค์นั้น ๆ 7) ให้ความเคารพต่อวัสดุในท้องถิ่นและเงื่อนไขของเมืองหรือธรรมชาติ (Gathen et al., 2021)

กล่าวโดยสรุป เมืองสร้างสรรค์คือเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นแหล่งรวมสังคม วัฒนธรรม นักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์จากทั้งในและต่างประเทศที่มาประกอบกิจการและก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจของเมืองและประเทศ การจัดการเมืองสร้างสรรค์ คือการบริหารจัดการเพื่อให้เมืองมีสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือบริหารจัดการองค์ประกอบให้เมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำกิจกรรม เกิดการสร้างสรรค์และเพิ่มมูลค่าในพื้นที่

การอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน

ตามนิยามการอนุรักษ์ของ Snyder and Catannese (1979) มีการให้คำนิยามในรูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่ Restoration คือการปฏิสังขรณ์ ซึ่งเป็นการซ่อมแซมอาคารสถาปัตยกรรมต่างๆภายในเมืองให้อยู่ในสภาพดั้งเดิมหรือการซ่อมแซมเพื่อทดแทนกับสถานที่ที่หายไป รวมถึงการรื้อถอนหรือการเพิ่มเติมในสถานที่ต่าง ๆ Renovation คือ การฟื้นฟูบูรณะหรือการปรับปรุงใหม่ เป็นการซ่อมแซมอาคารเดิมให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นและสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง Conservation การสงวนรักษา เป็นการอนุรักษ์และสงวนรักษาทรัพยากรให้สามารถใช้แบบเดิมได้อีกต่อไปในอนาคต Reconstruction การจำลองหรือสร้างขึ้นให้เหมือนของเดิม เป็นการสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ขึ้นใหม่ให้มาแทนที่อาคารหรือของเดิมที่ถูกทำลายไป Relocation การเคลื่อนย้ายเมืองหรืออาคารไปตั้งที่ใหม่หรือสร้างในที่ใหม่เพื่อให้อาคารและสถานที่คล้ายของเดิมมากที่สุด ในขณะเดียวกัน Catannese and Snyder (1988) ยังกล่าวถึงสิ่งที่ควรอนุรักษ์มีหลายประเภท หนึ่งในนั้นคือการอนุรักษ์เมืองหรือหมู่บ้าน เนื่องจากเมืองหรือหมู่บ้านแสดงให้เห็นการผสมผสานที่ชัดเจนระหว่างวิถีชีวิตและสถานที่ในพื้นที่ เช่น บ้าน โรงเรียน วัด ถนน สถานที่สำคัญในเมืองรวมถึงการเกิดเหตุการณ์ในอดีตล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้พื้นที่มีความน่าสนใจ นอกจากนี้ ย่านและชุมชนย่อย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีในทุกเมืองเนื่องจากมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ ชุมชนรวมถึงวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในแต่ละเมือง

การอนุรักษ์เมืองเก่าส่วนหนึ่งคือการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเมืองและสถานที่ที่น่าจดจำ มีคุณสมบัติพิเศษและเอกลักษณ์เฉพาะ เอกลักษณ์ของเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนบนพื้นฐานของสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประสบการณ์ รวมถึงความทรงจำ การรักษาเอกลักษณ์ของเมืองคือ การทำให้ผู้มาเยือนหรือคนที่เข้ามาในพื้นที่ได้มีความรู้สึกประทับใจ ซึ่งมีองค์ประกอบได้แก่ 1) การอนุรักษ์เอกลักษณ์ของเมืองในเชิงปริมาณ คือการเห็นการอนุรักษ์สิ่งนั้นอยู่บ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง

2) การอนุรักษ์เอกลักษณ์ของเมืองในเชิงคุณภาพ คือการพอบองค์ประกอบที่เด่นชัด สื่อถึงการศึกษารายละเอียดของเมืองนั้น ๆ เช่น 1) การอนุรักษ์ทางสัญจร (Paths) หมายถึง เส้นทางสัญจรหลักและรองในเมือง 2) ย่าน (Districts) การอนุรักษ์ รักษาละแวกบ้านหรือย่านต่าง ๆ 3) ขอบ/หรือเขต (Edges) เป็นแนวหรือเส้นกำหนดขอบเขตของย่าน 4) จุดสังเกตหรือจุดหมายตา (Landmarks) เป็นจุดสังเกตที่มีลักษณะเด่นภายในเมือง มีทั้งจุดสังเกตระยะไกลและจุดหมายตาระยะใกล้ 5) จุดรวมหรือศูนย์รวม (Nodes) เป็นจุดรวมของกิจกรรมต่าง ๆ เป็นบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา (Lynch, 1960) นอกจากนี้ เบญจรงค์ ทุมปัดชา (2558) ได้นิยามการอนุรักษ์เมืองเอาไว้ว่า การอนุรักษ์ การอนุรักษ์เมืองเก่า คือด้านเอกลักษณ์ของพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ด้านการควบคุมทางกายภาพ

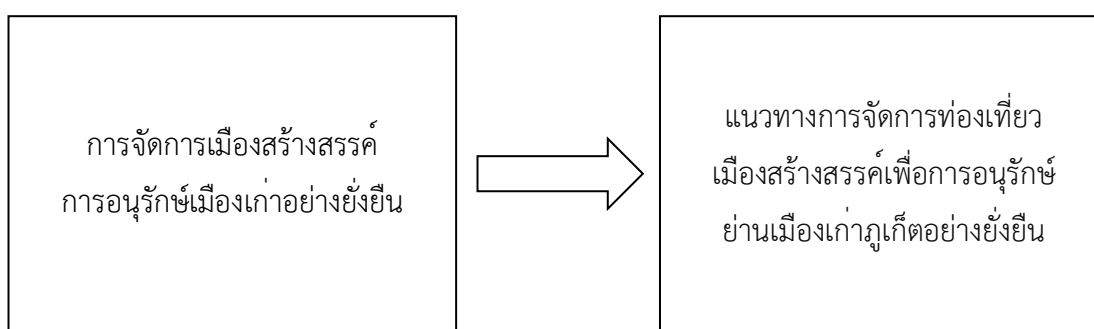
อย่างไรก็ตามกระบวนการอนุรักษ์เมือง อาจมีวิธีการและแนวทางที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการกำหนดกระบวนการและหลักการอาจกำหนดให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ จากการศึกษา Principles for the Conservation of Heritage Site in China (ICOMOS, 2002) ได้มีกระบวนการในการอนุรักษ์ คือ การระบุสถานที่และทำการตรวจสอบ การวิจัยและประเมินคุณค่า การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมาย การกำหนดวัตถุประสงค์และสร้างแผนแม่บทในการอนุรักษ์เมือง การนำแผนไปปฏิบัติและอันดับสุดท้ายคือการปรับปรุงแผนส่วนการศึกษา The Burra Charter ของประเทศออสเตรเลีย (Taylor, 2003) ได้กำหนดขั้นตอนในการอนุรักษ์ไว้ 10 ขั้นตอนได้แก่ การระบุสถานที่ที่อนุรักษ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินคุณค่าและความสำคัญ การจัดเตรียมเอกสาร การระบุภาระ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์ การพัฒนานโยบาย การจัดเตรียมนโยบายในการอนุรักษ์ การบริหารสถานที่และการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ การศึกษาแนวทางการการพัฒนาศักยภาพเมืองเก่าสงขลาเพื่อการท่องเที่ยว (พาฝัน นิลสวัสดิ์ ดุชาเมลน, 2563) ได้ให้ข้อเสนอในการอนุรักษ์เมืองเก่า ได้แก่ การอนุรักษ์และบูรณะสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การถ่ายทอดความรู้และการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่

การอนุรักษ์ คือ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและใช้ระยะเวลานานมากที่สุด เพื่อให้ทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด หรือเกิดการใช้อย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าจึงเป็นลักษณะการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน สืบเนื่องจากเมืองเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรม และลักษณะของเมืองมีความพิเศษแตกต่างจากมรดกวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ การอนุรักษ์เมืองเก่าจึงมีเหตุผลในการอนุรักษ์ที่แตกต่างและมีความเฉพาะ การอนุรักษ์เมืองเก่ามี 2 มิติหลัก ๆ ในการอนุรักษ์ คือ ความเป็นเมือง ได้แก่ โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และมีติดมาคือความเป็นนามธรรม ได้แก่ ความเป็นชาติหรือความภูมิใจในความเป็นชาตินั้น ๆ (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556) ในขณะที่ Sanoff (1999) ได้ให้นิยามและเหตุผลของการอนุรักษ์เมืองไว้ว่า ในการอนุรักษ์เมืองเป็นการรักษาและคงไว้ซึ่งความเป็นวัฒนธรรมของเมืองนั้น ๆ โดยเหตุผลในการอนุรักษ์เมืองเก่ามี 4 ประเด็นคือ 1) การอนุรักษ์เพื่อให้เกิดความทรงจำทางด้านวัฒนธรรม 2) การอนุรักษ์เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน 3) การอนุรักษ์เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม 4) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดในด้านการอนุรักษ์ เบญจรงค์ ทุมปัดชา

(2558) คือ 1) เพื่อพัฒนาจิตสำนึก (Awareness) และความเข้าใจ (Understanding) ของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ 2) เพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว 3) เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ 4) เพื่อดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาการพัฒนาเมืองเก่า พบว่า การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์เมืองเก่า การอนุรักษ์บ้านเก่า การปรับปรุงภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม การพัฒนาโครงข่ายการเดินทางในเขตเมือง การฟื้นฟูช่างฝีมือท้องถิ่นและการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม การถ่ายทอดองค์ความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเปิดเครือข่ายทางวัฒนธรรม และการจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่าให้เหมาะกับบริบทในพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การสัมภาษณ์ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในย่านเมืองเก่าภูเก็ต จำนวน 20 ท่าน โดยสอบถามประเด็น การจัดการเมืองสร้างสรรค์ การอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน ประกอบกับการศึกษาบริบทการจัดการการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยการกำหนดคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับคำถามวิจัย เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้การวิเคราะห์ ได้แก่ การจัดระเบียบข้อมูลและการคัดกรองข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาและการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีและมีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี และหาข้อสรุปในการตีความและตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องตีความหมายและหาข้อสรุปที่มีความน่าเชื่อถือ ด้วยลักษณะการบรรยายตามหลักทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มควบคู่กับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากกระบวนการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรคือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเครือข่ายผู้ประกอบการย่านเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อันได้แก่ ผู้ประกอบการหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานเอกชน เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ใช้การคำนวณขนาดผู้ให้ข้อมูลหลักตามความเหมาะสมของพื้นที่ในการศึกษา โดยมีจำนวน 12-20 ท่านหรือสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ผู้ให้ข้อมูลหลักจาก 5 ภาคส่วน คือ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวและสมาชิกชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต จำนวน 7 คน ภาครัฐในพื้นที่ จำนวน 5 คน หน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการในพื้นที่ย่านเมืองเก่า จำนวน 3 คน และผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 2 คน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ทั้งสิ้นจำนวน 20 ตัวอย่าง

แผนการเลือกตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการเลือกแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) โดยเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเครือข่ายผู้ประกอบการในย่านพื้นที่เมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ต โดยใช้หลักการพิจารณาจากคำถามการวิจัยและการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย โดยมีเกณฑ์ในการสุ่มดังนี้

- 1) เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเครือข่ายผู้ประกอบการในย่านพื้นที่เมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ต หรือเป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
- 2) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ ผู้ประกอบการ หน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานเอกชน เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 3) มีประสบการณ์ในพื้นที่มากกว่า 2 ปี ขึ้นไป เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือข้อมูลเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure In-depth Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยไปทำการรวบรวม (Compilation) เพื่อมาทำการวิเคราะห์ในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยได้มาจากการค้นคว้าเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สถิติ รายงาน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล (Collection) ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยได้จากการลงพื้นที่ศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการสนทนากลุ่มจะแบ่งจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous Group) จำนวน 2 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 7-8 คน โดยกลุ่มแรกประกอบไปด้วย วิชากิจชุมชน มัคคุเทศก์ ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ และอีกกลุ่มคือ หน่วยงานด้านการจัดการท่องเที่ยว

3) ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมถึงการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์การใช้ความหลากหลายของแหล่งข้อมูลทั้งในเชิงบุคคล เวลา และสถานที่ เพื่อตรวจสอบในกรณีที่บุคคลมีการให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไปข้อมูลจะมีความเดิมหรือไม่ ตลอดจนพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องหรือไม่ (Denzin & Lincoln, 2011) โดยเป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (Finding) ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา (Phenomenon) จากแหล่งและมุมมองที่ต่างกันไป ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง ทั้งนี้การตรวจสอบข้อมูลได้ทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ขณะอยู่ในภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อขจัดจุดด้อยหรือความลำเอียงภายในและปัญหาที่ได้จากบุคคลกลุ่มเดียว และตามผู้วิจัยได้เจาะจงกลุ่มตัวอย่างไว้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปประเด็นสำคัญในแต่ละข้อคำถาม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive) ด้วยการมุ่งเน้นที่การตีความจากความจริงของเนื้อหาในข้อความ ประเด็น วลี แนวคิด ที่มีความสำคัญสุดตามที่ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูล และสื่อออกมาแล้วทำการสร้างข้อสรุปของข้อมูลที่น่ามาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตอบคำถาม

ตามการสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยเน้นการหาความหมาย การตีความข้อมูล อย่างลึกซึ้งจากมุมมองของผู้วิจัยที่วิเคราะห์ด้วยตนเองและใช้การอ่านทบทวนหลายครั้ง เพื่อการบรรยาย อธิบาย ตีความ และสรุปออกมา (Braun & Clarke, 2006)

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต

จากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า การจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ประกอบไปด้วย 1) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม 2) การจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ ในย่านเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในย่านเมืองเก่า เนื่องจากพื้นที่ย่านเมืองเก่ามีองค์ประกอบหลายส่วนที่รวมกันเป็นสภาพแวดล้อม ได้แก่ อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรมที่เป็นทรงทรงชิโนโปรตุกีส ที่เป็นแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมแบบจีนและยุโรป ด้านศิลปะร่วมสมัย หัตถกรรมท้องถิ่น ผู้คนในพื้นที่ปัจจุบันเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ถือเป็นบรรพบุรุษที่เก่าแก่ของตระกูลโบราณที่ยังคงถูกเรียกในชื่อว่า “ชาวเพอรานากัน” หรือ “บาบ๋า” คำเรียกชาวเลื้อดผสมหรือลูกหลานชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาอยู่อาศัยในแถบชายแดนใต้ และสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันนี้ ด้านการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่เรียกชุดพื้นเมืองว่า ชุดบาบ๋า ย่าหยา เป็นชุดแต่งกายของชาวเพอรานากัน เป็นชุดผสมผสานลวดลายและรูปแบบของเสื้อผ้า เครื่องประดับ และการนุ่งผ้าถุงแบบปาเต๊ะที่ยังคงมีในปัจจุบัน ทุกองค์ประกอบเหล่านี้หลอมรวมกันเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ย่านเมืองเก่าสำหรับย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่มีชีวิต และมีสภาพแวดล้อมที่เป็นศิลปกรรมในบริบทชุมชนเมือง โดยมีองค์ประกอบของเมืองเก่าที่สามารถผลักดันไปสู่เมืองสร้างสรรค์ ด้วยเหตุผลที่ว่า ย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจ และสังคมของเมืองของภูเก็ตมีรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนทำงานสร้างสรรค์และมีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดการลงทุนเพราะความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยว อาหารการกิน วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ทั้งหมดนี้คือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เมืองมี ดังการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ดังนี้

“ย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากอาคารบ้านเรือนเป็นเป็นทรงชิโนโปรตุกีส ซึ่งเป็นความผสมผสานความหลากหลายของวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีอาหารที่โดดเด่น มีความเฉพาะตัวของเมืองภูเก็ต” (การสัมภาษณ์เชิงลึก มัคคุเทศก์)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงฐานทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมของการจัดการการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญคือ วัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ในขณะเดียวกันย่านเมืองเก่าภูเก็ตจะต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) เพื่อให้พื้นที่เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

ในพื้นที่ รวมถึงในพื้นที่ต้องมีการรวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) เพื่อรวบรวมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานวัฒนธรรม เช่น การจัดนิทรรศการหลัก (Art Festival Event) พื้นที่ย่านเมืองเก่า ไม่ว่าจะเป็นศิลปะการจัดวางเฉพาะพื้นที่ หรือการจัดแสดงผลงานในพื้นที่พิพิธภัณฑ์ ซึ่งในย่านเมืองเก่ามีพิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัวและพิพิธภัณฑ์ เพอรานากัน ภูเก็ต

2) การจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้คนในพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้รับความสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากพื้นที่เป็นเมืองท่องเที่ยว จึงมีพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวแล้ว สำหรับการจัดการเมืองสร้างสรรค์ การสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Space & Facility) โดยจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพช่วยก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตนักคิด และธุรกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์ได้ให้ประเด็นไว้ดังนี้

“เนื่องจากภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ติดอันดับอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในด้านของสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวมีรองรับที่เพียงพอและเหมาะสมอยู่แล้ว อย่าง สนามบิน การคมนาคมเข้าสู่เมือง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก แต่สำหรับย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นพื้นที่เฉพาะที่เป็นโซนท่องเที่ยวที่จำนวนนักท่องเที่ยวกระจุกตัวในช่วงหลัง ๆ ส่งผลให้การจัดการต้องเข้มงวดมากขึ้น เช่น สถานที่จอดรถ เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก” (การสัมภาษณ์เชิงลึก ตัวแทนวิสาหกิจชุมชนย่านเมืองเก่า)

ในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองสร้างสรรค์มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาบริหารจัดการเมืองเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เช่น การจัดพื้นที่ทำงานร่วมกันในย่านเมืองเก่า สตูดิโอ แกลเลอรี พื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะ ร้านกาแฟและพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่เหล่านี้ แต่ต้องพัฒนาป้ายบอกทางแผนที่ให้ชัดเจน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ย่านเมืองเก่าเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูล การบอกตำแหน่งสถานที่ การให้ข้อมูลผ่านออนไลน์แบบเรียลไทม์ การพัฒนาระบบเส้นทางเดินรถ EV ที่สามารถเข้าถึงย่านเมืองเก่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลในสถานที่ท่องเที่ยว

3) การพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต

ในการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ สำหรับย่านเมืองเก่าภูเก็ตต้องใช้แนวคิดที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดความเป็นเมืองสร้างสรรค์ การใช้แนวคิดที่มีความสร้างสรรค์ในการเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนา คือการใช้เอกลักษณ์ในพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวท้องถิ่นวิถีชีวิตพัฒนาเป็นอัตลักษณ์ โดยใช้แนวคิด 3 อา นั่นคือ อาหาร อาคาร และอารมณ์ ได้แก่ อาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานวิถีชีวิต จนเมืองภูเก็ตได้เป็นเมือง City of Gastronomy จากองค์กรยูเนสโก อาคารเป็นสถาปัตยกรรมที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ตึกเก่าสไตล์โคโรเนียลผสมผสานกับสถาปัตยกรรมจีน

ที่เรียกว่า ชิโนโปรตุกีส และอาภรณ์ คือการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ การแต่งกายแบบเพอรานากัน ชุดย่ายา บาบ่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ การใช้แนวคิดนี้เป็นการจัดการการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ทำให้พื้นที่ ย่านเมืองเก่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

สำหรับจังหวัดภูเก็ตได้เป็นหนึ่งใน ๑๘ เมืองของโลกด้านอาหาร ซึ่งเป็นเมืองแรกของอาเซียน และเป็นตัวแทนเมืองที่ได้รับประกาศเมืองแรกของประเทศไทยในเมืองสร้างสรรค์ เมืองแห่งวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) โดยมีเหตุผลรองรับคือ เมืองภูเก็ตที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะ วัฒนธรรมอาหาร ที่เกิดจากพหุสังคม การจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ในส่วนนี้ในย่านเมืองเก่า มีการจัด Work Shop ทางด้านอาหารโดยมีปราชญ์ชุมชนและผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาสาธิตและสอน นักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน อาหารในเมืองภูเก็ตเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตประจำวัน งานเทศกาล และยังใช้ประกอบในการต้อนรับคนต่างถิ่นให้เกิดความประทับใจ ด้วยรายละเอียดของอาหารพื้นเมืองภูเก็ต หลายประเภทมีอัตลักษณ์หาทานในพื้นที่อื่นไม่ได้ อาหารภูเก็ตสูตรลับที่เกิดจากการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น และหลายอย่างเป็นวัตถุดิบเฉพาะที่มีในบริเวณจังหวัดภูเก็ต จึงมีการพัฒนาการจัดงานเทศกาลในระดับชาติ และนานาชาติ

นอกจากนี้ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมถึงสถาบันทางการศึกษาในภูเก็ตทำให้เกิดมีการสร้างสรรค์สินค้าและนวัตกรรมทางด้านอาหารที่หลากหลายอย่าง เช่น การจำหน่ายอาหารท้องถิ่น และต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้าของที่ระลึก การจัดบริการอาหารในร้านอาหารหรือโรงแรม เทศกาลอาหาร ชนิดต่าง ๆ รวมถึงการเข้ามาแลกเปลี่ยนของอาหารนานาชาติ ทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสินค้า และการขยายตัวทางเศรษฐกิจแก่เมืองและประชาชน

การสร้างแนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต

ผู้วิจัยสร้างแนวทางจากประเด็นที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ 1) แนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์ 2) แนวทางการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ 3) แนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่า และ 4) แนวทางการอนุรักษ์ ย่านเมืองเก่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์

Build Up (การสร้างย่านเมืองเก่าเป็นพื้นที่สร้างสรรค์) ภูเก็ตเป็นเมืองสร้างสรรค์วิทยาการทางด้านอาหาร นับเป็นความได้เปรียบในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการเมืองสร้างสรรค์ เนื่องจากมีต้นทุนทางด้านวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาหาร ศิลปะ วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญ ในการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องสร้างสรรค์หรือต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าจากสิ่งที่มีอยู่เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันคือ การสร้างความแตกต่างที่ผนวกกับความเป็นเมืองสร้างสรรค์ และต่อยอดในมิติต่าง ๆ อันได้แก่ วัฒนธรรม กิจกรรม ผู้คน และความเป็นเมือง สืบปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เกิดความแตกต่างจากเมืองสร้างสรรค์อื่นๆ โดยมีเป้าหมายคือ การเกิดความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเมือง ประชาชน ผู้อยู่อาศัย และสร้างประสบการณ์ความพึงพอใจของสถานที่นั้น ๆ สุนักท่องเที่ยว รวมถึงส่งผลถึงประสบการณ์อันน่าจดจำในพื้นที่

Authenticity (ความดั้งเดิมที่จะต้องอนุรักษ์ไว้) ย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นเค้าโครงของชุมชนเมืองและสะท้อนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตประกอบไปด้วยอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมเฉพาะ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้น่านเมืองเก่าภูเก็ตมีความจริงแท้ทางวัฒนธรรม รวมถึงจะต้องจัดการทางภูมิทัศน์ทางด้านวัฒนธรรมให้มีความดั้งเดิมไว้เสมอแม้เวลาจะผ่านไป รวมถึงการทำให้พื้นที่ย่านเมืองเก่ามีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม ในย่านเมืองเก่ามีความดั้งเดิมของพื้นที่ที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ แก่ อาคาร ศิลปะทางสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านเมืองเก่า

2) แนวทางการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ

Bounding (ความยึดเหนี่ยวกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) ความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาทางการท่องเที่ยวขับเคลื่อนและประสบความสำเร็จในการพัฒนาย่านเมืองเก่า การมีองค์กรหรือหน่วยงานสนับสนุนเศรษฐกิจและความเป็นเมืองสร้างสรรค์ การมีกลุ่มนักคิดหรือนักสร้างสรรค์ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ทำงานเป็นเครือข่ายในทุกระดับทั้งท้องถิ่น ประเทศ และระดับนานาชาติ รวมถึงการมีบุคลากรที่มีความพร้อมสำหรับเชิงความรู้ในการสร้างความยึดเหนี่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพื้นที่ย่านเมืองเก่าและการกระจายรายได้เหล่านั้นกลับเข้าสู่พื้นที่

Accept (การยอมรับเพื่อนำไปสู่การสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ) การแสดงออกของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เกิดการยอมรับในคุณค่าของย่านเมืองเก่าและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวคือสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ โดยเฉพาะการสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่สามารถแต่งเติมให้เกิดประสบการณ์อันน่าจดจำ การออกแบบประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว การสร้างเรื่องราว สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดประสบการณ์อันน่าจดจำ

3) แนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่า

Youth (ความร่วมมือของผู้คนรุ่นใหม่) ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นในการพัฒนาย่านเมืองเก่า เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิทัศน์ วัฒนธรรม ด้านความคิด หรือการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยส่งผลให้บริบทความเป็นเมืองเก่าเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดความเป็นย่านเมืองเก่าที่พัฒนาภายใต้ฐานคิดของเมืองสร้างสรรค์ ต้องมีการเน้นย้ำถึงบทบาทของผู้คนรุ่นใหม่ นักคิด ผู้ประกอบการที่เข้ามาในพื้นที่ย่านเมืองเก่าในการสร้างเอกลักษณ์ของย่านเมืองเก่า การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการสื่อความหมายที่เหมาะสมและขับเคลื่อนการพัฒนาย่านเมืองเก่าอย่างยั่งยืน

Appreciate (การเห็นคุณค่าในพื้นที่ย่านเมืองเก่า) ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์สิ่งที่สำคัญคือการให้คุณค่าและการเห็นคุณค่าในพื้นที่ย่านเมืองเก่า รวมถึงสภาวะแวดล้อมของเมือง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในย่านเมืองเก่าที่มีความสร้างสรรค์ต้องถูกแสดงผ่านความตระหนักถึงคุณค่าและสาระสำคัญของวัฒนธรรมในพื้นที่ มีกระบวนการถ่ายทอดและรักษาองค์ความรู้วัฒนธรรมโดยผู้คนที่เข้าใจและเห็นคุณค่า

ขององค์ความรู้ ภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมเมืองที่มีคุณภาพเอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าที่เกิดขึ้น จะต้องถูกส่งต่อไปไม่ว่าจะเป็นการสร้างคุณค่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การสร้างคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างคุณค่าในความหมาย อารมณ์ในย่านเมืองเก่า

4) แนวทางการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า

Yield (ผลผลิตจากการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า) ผลจากความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยเฉพาะความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน สมาคม ผู้ประกอบการ เป็นต้น ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเมืองสร้างสรรค์ ย่านเมืองเก่า ภูเก็ตเป็นรูปธรรมรวมถึงการมีรูปแบบการลดผลกระทบการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าในกรณีที่เกิดปัญหาผลกระทบทางการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคล องค์กร และธุรกิจที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิด ความร่วมมือ และนวัตกรรมในพื้นที่ย่านเมืองเก่า

Action (แนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า) ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มรดกทางวัฒนธรรมในฐานะทรัพยากรที่สำคัญของเมืองหรือย่านเมืองเก่าได้รับการยอมรับมากขึ้นตามลำดับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างเมืองที่ยั่งยืนรวมถึงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์กลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่ครอบคลุมกับความยั่งยืน ซึ่งการอนุรักษ์ด้านสถาปัตยกรรม อาคาร สถานที่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตย่านเมืองเก่า หรือแม้แต่การพัฒนาย่านเมืองเก่าล้วนสอดคล้องกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยมีส่วนสำคัญหลักต่อการบรรลุเป้าหมายที่ 11 ของ SDGs คือ เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (Sustainable Cities And Communities) นอกจากนี้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ายังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในอีกหลายประเด็น เช่น เป้าหมายที่ 1 ว่าด้วยการขจัดความยากจน (No Poverty) เป้าหมายที่ 8: ส่งเสริมความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและมีคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน และการทำงานที่สร้างคุณค่าทุกภาคส่วน เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมพื้นฐานทางนวัตกรรม และเมื่อทุกอย่างถูกพัฒนาในพื้นที่ย่านเมืองเก่าและเกิดความยั่งยืนในทุกด้านแล้วจะสอดคล้องโดยตรงกับ เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน พบว่า 1) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม 2) การจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในจุดบริการนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ และ 3) การพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ ในย่านเมืองเก่าภูเก็ต การสร้างให้พื้นที่เกิดการใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศให้เป็นเมืองที่เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ ผ่านต้นทุน

ทางวัฒนธรรม และบรรยากาศที่มีอยู่เป็นการสร้างเมืองด้วยศิลปะ ดีไซน์ และธุรกิจสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ขึ้นมากมายในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเมืองสร้างสรรค์ของ องค์การยูเนสโก (UNESCO) (2016) ที่กล่าวถึงแนวคิดของเมืองสร้างสรรค์ที่ว่า เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้นๆ โดยมีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนทำงานสร้างสรรค์ ที่ทำให้เมืองกลายเป็นพื้นที่ของการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ วันเพ็ญ มังศรี (2565) ได้ทำการศึกษาเมืองเพชรบุรี เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก จากการศึกษาพบว่า การเป็นเมืองสร้างสรรค์จะทำให้พื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ที่สามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ สร้างมุมมองใหม่ โดยใช้ฐานและทุนทางวัฒนธรรม มีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ เสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน แนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนบนฐานวัฒนธรรมที่ส่งผลต่ออีกในหลาย ๆ ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น สังคม เศรษฐกิจ ซึ่งการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในย่านเมืองเก่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปิยะนาถ อังควาณิกุล (2563) ที่พบว่า พื้นที่ย่านเมืองเก่ามีองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนที่รวมกันเป็นสภาพแวดล้อม ได้แก่ อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรม ศิลปะ หัตถกรรม สถานที่ ผู้คน การแต่งกาย ทุกองค์ประกอบหลักรวมกันเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ย่านเมืองเก่า รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว โดยจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพช่วยก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตนักคิด และธุรกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ ในการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ สำหรับย่านเมืองเก่าภูเก็ตต้องใช้แนวคิดที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดความเป็นเมืองสร้างสรรค์ แนวคิด 3 อา นั่นคือ อาหาร อาคาร และอารมณ์

แนวทางการสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ ประสบการณ์อันน่าจดจำกระบวนการที่นักท่องเที่ยวรับรู้จากแหล่งท่องเที่ยวและการจดจำประสบการณ์ของจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสบการณ์ของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางจะเกิดประสบการณ์แต่การเกิดประสบการณ์อันน่าจดจำนั้นจะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ ในย่านเมืองเก่าเปรียบเสมือนแลนด์มาร์คของเมืองที่รวบรวมร้านอาหาร อาคาร ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ไว้ที่เดียวกัน ซึ่งในย่านเมืองเก่ามีสถานที่สำคัญ เช่น หอนาฬิกาย่านเมืองเก่า ถนนคนเดินใจกลางเมืองเก่า อาคารนาคราเก่า ร้านอาหารเก่าแก่ ซึ่งเสน่ห์ล้วนเต็มไปด้วยเรื่องราว วัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เป็นความทรงจำให้กับนักท่องเที่ยว ในเดียวกันการทำกิจกรรมต่างๆที่มีส่วนร่วมกับพื้นที่ นอกจากนี้ การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำ เนื่องจากการสร้างการรับรู้ ได้แก่ การสื่อความหมายผ่านสื่อ การสื่อความหมายผ่านบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2564) ที่ทำการศึกษา การวิเคราะห์โมเดลประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นการมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำผ่านการปฏิสัมพันธ์ของคนท้องถิ่นและสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคาเป็นจุดแข็งที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่าทางการท่องเที่ยว การทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ คือการสร้างให้แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่า การสร้างคุณค่าเป็นการสร้างมูลค่าจากสิ่งที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดและสร้างสรรค์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นย่านเมืองเก่า ได้แก่ การสร้างคุณค่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การสร้างคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างคุณค่าในความหมาย อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิชราภรณ์ คชินทร์ (2565) ในงานวิชาการที่ตั้งข้อสังเกตและทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมล้วนเป็นที่สร้างคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว สินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดการปรับเปลี่ยนสร้างคุณค่า ทั้งนี้เมื่อมีการส่งมอบคุณค่าและผู้ที่อยู่ในพื้นที่หรือนักท่องเที่ยวได้การยอมรับด้วยการเลือกซื้อเป็นสินค้าที่ระลึกก็เท่ากับว่าผู้บริโภคได้ชื่นชมคุณค่าใหม่และเชิดชูคุณค่าเดิมของทุนทางวัฒนธรรมเหล่านั้น

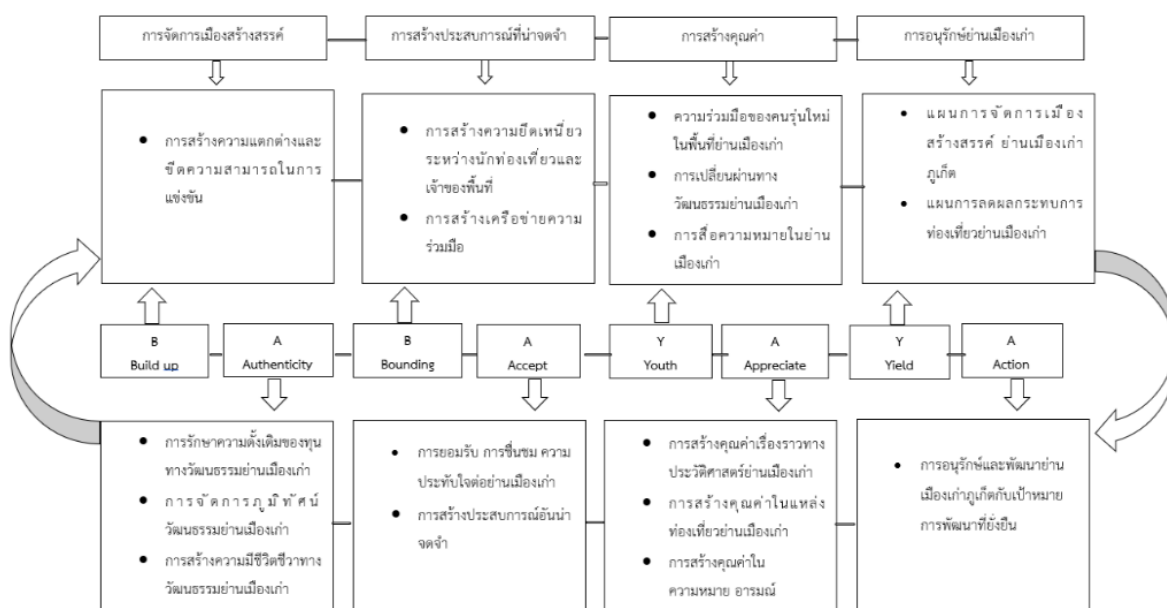
แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ต คือ การสงวน รักษา การป้องกัน ดูแล หรือปรับปรุงบริเวณย่านเมืองเก่า รวมถึงการเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในดุลยภาพที่เหมาะสมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในพื้นที่ เมื่อพิจารณาบริเวณพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต พบว่าสอดคล้องตามองค์ประกอบของทฤษฎีจินตภาพของเมือง (Image of the City) ตามแนวคิดของ Kelvin Lynch (1960) ที่พบว่าจินตภาพของเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยเส้นทางที่ร่วมกิจกรรม ขอบเขต ย่าน และจุดหมายตา ซึ่งสามารถอธิบายตามแนวคิดได้ดังนี้ เส้นทางในพื้นที่ย่านเมืองเก่ามีถนนที่เป็นถนนสายสำคัญในอดีต คือ ถนนรมณีย์ พื้นที่เมืองภูเก็ตมีกิจกรรมหลัก ได้แก่ การเดินชมเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การชมพิพิธภัณฑ์ ย่าน (District) ที่สำคัญได้แก่ ถนนสายต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรอนุรักษ์ไว้ ซึ่งเป็นจุดหมายตาและแลนด์มาร์คสำคัญของเมือง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิปิยา เทียนทรัพย์ (2566) ที่พบว่าแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโบราณภายใต้แนวคิดภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ จะต้องออกแบบแนวทางที่สามารถอนุรักษ์กายภาพทางประวัติศาสตร์ของเมืองและครอบคลุมถึงวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะถิ่น โดยส่งเสริมบทบาทของชุมชนด้วยวิธีการสร้างความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมประเพณีเดิม รวมถึงการอนุรักษ์พื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

จากการศึกษาการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเมืองสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าภูเก็ตประกอบไปด้วย 1) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม 2) การจัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ในย่านเมืองเก่าภูเก็ต และมีแนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ได้แก่

1) แนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์ 2) แนวทางการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ 3) แนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่า และ 4) แนวทางการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า

จากข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแผนภาพแนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการอนุรักษ์เมืองเก่าอย่างยั่งยืน ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ที่สอดคล้องและครอบคลุมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยได้รูปแบบแนวทางการจัดการเมืองสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า บาบ่า ยาย่า (BABA YAYA) โดยผู้วิจัยตั้งชื่อแผนภาพจากชื่ออัตลักษณ์การแต่งกายของชาวพื้นเมืองภูเก็ตที่คนพื้นเมืองเรียก บาบ่า (BABA) ยาย่า (YAYA) ดังภาพที่ 2

ภาพที่2 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน

จากแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างยั่งยืน เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่ในการจัดการการท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ โดยการสร้างความแตกต่างและขีดความสามารถในการแข่งขัน การรักษาความดั้งเดิมของภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อให้พื้นที่มีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างการรับรู้คุณค่าเรื่องราวในพื้นที่ ย่านเมืองเก่า การจัดทำแผนพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือการผลักดันและส่งเสริมแผนการจัดการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่สอดคล้องกับการจัดการเมืองสร้างสรรค์และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมานำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าในพื้นที่ที่บริบทใกล้เคียงกันทั้งในและต่างประเทศมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์เฉพาะสำหรับจังหวัดภูเก็ตเพื่อการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ในประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ความสุนทรีย์ศาสตร์และความดั้งเดิมของเมือง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้อง เป็นต้น

2) การผลักดันและส่งเสริมแผนการจัดการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภูเก็ตอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่สอดคล้องกับการจัดการเมืองสร้างสรรค์และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการศึกษาในครั้งถัดไปควรมีการศึกษาในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สูง เพื่อให้ผลการศึกษาที่แตกต่างและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทพื้นที่ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

2) การนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงและต่อยอดผลการวิจัยกับบริบทพื้นที่ย่านเมืองเก่าใกล้เคียงทั้งในและต่างประเทศ เช่น พื้นที่ย่านเมืองเก่าตะกั่วป่า ย่านเมืองเก่าสงขลา ย่านเมืองเก่าป็นัง การศึกษากิจกรรมศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อค้นคว้าข้อมูลต้นแบบย่านเมืองเก่า เพื่อให้เกิดการบูรณาการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในบริบทพื้นที่

3) ควรมีการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางจิตสำนึก (Participatory Action Research and Conscientization: PAR) โดยการสร้างคุณค่ากับคนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2566-2570*. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- เบญจรงค์ ทุมปัดชา. (2558). การอนุรักษ์และพัฒนาย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร. *วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม*, 2(1), 43-59.
- ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารปาริชาติ*, 29(2), 31-48.

- ปิยะนาถ อังควาณิชกุล. (2563). การเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์และลักษณะอาคารของสถาปัตยกรรมชิโนโปตุกีสในเมืองภูเก็ต. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พาฝัน นิลสวัสดิ์ดูอาเมลน์. (2563). การพัฒนาศักยภาพมรดกทางประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าสงขลา เพื่อเพิ่มมูลค่าในรูปแบบของการท่องเที่ยวเมืองเก่า. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(2), 52-64.
- พัชรภรณ์ คชินทร์. (2565). การนำเสนอภาพแทนความเป็นไทยในรายการเสน่ห์ห้องเครื่อง. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 7(1), 159-174.
- พีรตร แก้วลาย และทิพย์สุตา จันทรแจ่มหล้า. (2556). เมืองสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย. สถาบันพระปกเกล้า
- วันเพ็ญ มังศรี. (2565). เพชรบุรีเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก. *วารสารรัฐราษฎร์*, 64(1), 86-99.
- สุธิดา แจ่มประจักษ์ (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 214-222.
- ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (2565). การวิเคราะห์โมเดลประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(5), 217-233.
- สำนักงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2565). วิถีเมือง “เชียงใหม่” ต้นแบบเมืองสร้างสรรค์ภาคเหนือ. <https://www.cea.or.th/th/single-research/Creative-City-Chiangmai>
- ยงธนีสร์ พิมลเสถียร. (2556). ย่านเมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิมกับการอนุรักษ์. *วารสารเมืองโบราณ*, 39(2), 97-107.
- อภิปิยา เทียนทรัพย์. (2566). แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์เมืองโบราณเชียงแสน จ.เชียงราย. *สารศาสตร์*, 6(1), 166-179.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ และ คมกริช ณะแพทย์. (2565). *โครงการย่อยที่ 2 แนวทางการออกแบบและพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทย 4.0: กรณีศึกษาภูเก็ต เชียงราย และพัทลุง* (รายงานฉบับสมบูรณ์). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- Ahipiya Thiansup. (2023). The conservation and development guidelines for Chiang Saen ancient city, Chiangrai province. *Journal of Architecture and Design*. 6(1), 166-179.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Catanese, A. J., & Snyder, J. C. (1988). *Urban planning* (Vol. 2). Erlangga.
- Chainun Chaiyasain. (2020). Phuket street food: Street foods model providing a creative charm for Phuket's gastronomy tourism. *WMS Journal of Management*, 9(2), 120-127.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). *The sage handbook of qualitative research*. Sage.

- Gathen, C., Skoglund, W., & Laven, D. (2021). The UNESCO creative cities network: A case study of city branding. In *New metropolitan perspectives: Knowledge dynamics and innovation-driven policies towards urban and regional transition* (Vol. 2, pp. 727-737). Springer International Publishing.
- Huo, T., Yuan, F., Huo, M., Shao, Y., Li, S., & Li, Z. (2023). Residents' participation in rural tourism and interpersonal trust in tourists: The mediating role of residents' perceptions of tourism impacts. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 54, 457-471.
- ICOMOS, C. (2002). *Principles for the conservation of heritage sites in China*. Ventura Printing.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. The M.I.T. Press.
- Rawiwan Oranratmanee. (2015). Dynamics of old districts in Thai conservation cities. *Journal of Mekong Societies*, 11(2), 97-111.
- Ren, L., Li, J., Li, C., & Dang, P. (2021). Can ecotourism contribute to ecosystem? Evidence from local residents' ecological behaviors. *Science of The Total Environment*, 757, 143814.
- Robèrt, K. H. (2000). Tools and concepts for sustainable development, how do they relate to a general framework for sustainable development, and to each other? *Journal of Cleaner Production*, 8(3), 243-254.
- Sanoff, H. (1999). *Community participation methods in design and planning*. John Wiley & Sons.
- Snyder, J. C., Catanese, A. J., & MacGintry, T. (Eds.). (1979). *Introduction to architecture*. McGraw-Hill.
- Su, M. M., Yu, J., Qin, Y., Wall, G., & Zhu, Y. (2021). Ancient town tourism and the community supported entrance fee avoidance—Xitang ancient town of China. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 19(5), 709-731.
- Taylor, K. (2004). A charter for all seasons: the Burra Charter in an Asia-Pacific context. *Historic Environment*, 18(1), 46-49.
- Thai Government. (2025, June 17). “Phuket” is the champion city that generates tourism revenue in 2024, sweeping 490 billion – The government is pushing to stimulate Thai tourism, hoping to push GDP up. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/94202>
- UNESCO. (2024, September 17). *Creative cities network*. <http://en.unesco.org/creative-cities/home>
- United Nations. (2024, September 13). *Creative Economy Report 2008*. UNCTED. https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf